

**НАПРЯМ 1. 105 РОКІВ ТАВРІЙСЬКОМУ
НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО:
ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-355-5-1>

Дорошенко Ю. О.,

*доктор технічних наук, професор,
професор кафедри комп'ютерних та інформаційних технологій
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

Кисельов В. Б.,

*доктор технічних наук, професор,
директор Навчально-наукового інституту муніципального управління
та міського господарства
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

**ПЕРСПЕКТИВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ
У ТАВРІЙСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО**

Передумовами успішності функціонування та перспективності існування будь-якого бізнесу є його перманентний сталий розвиток. Основними рисами останнього є збереження та неухильне цілеспрямоване підвищення позитивного іміджу (репутації) бізнесу (його бренду) за рахунок високої якості продукції чи послуг та постійним їх оновленням і розширенням асортименту згідно наявного і прогностичного попиту. Вища освіта в Україні паралельно з розбудовою ринкової економіки в країні неухильно перестає бути узвичаєною (впродовж соціалізму) соціальною послугою держави її громадянам і все більше перетворюється на різновид бізнесу з усіма його атрибутами і правилами. А найголовніше – вища освіта має бути прибутковою. Тому майбутнє вищої освіти України напряму залежить від рівня сприйняття освітянами та керівниками освіти зазначеного еволюційного факту розвитку суспільства та від адекватних змін їхнього ставлення до сенсу своєї діяльності зокрема і до існування

вищої освіти (місце, роль, призначення, завдання) в сучасному соціумі загалом.

Отже, вища освіта як соціальна інституція стає різновидом бізнесу і має існувати за його законами, де головним рушієм є сталий розвиток у всьому його наповненні і розмаїтті. Сказане повною мірою стосується Таврійського національного університету, зокрема, Навчально-наукового інституту муніципального управління та міського господарства, чим зумовлюється потреба у перманентному системному аналізі якості і ефективності їх поточної та перспективної діяльності (системна модернізація освітніх послуг) у контексті потреб і запитів ринку праці та здобутків науково-технічного прогресу у повній відповідності сучасній світовій парадигмі сталого розвитку. Зазначене дасть змогу обґрунтовано визначати перспективи сталого розвитку освітніх послуг у ТНУ імені В. І. Вернадського загалом та у ННІМУМГ зокрема, чим зумовлюється актуальність цієї публікації.

В Україні розв'язанням поточних завдань і перспективним розвитком вищої (і не тільки) освіти на державному рівні опікуються Міністерство освіти і науки України та Національна академія педагогічних наук України з усіма їх інституціями. Окрім того, кожний заклад вищої освіти та кожний науково-педагогічний працівник (адміністратор і викладач) відповідно своїй компетенції, так або інакше, тією чи іншою мірою, у певний спосіб здійснює моніторинг поточного стану та пошуково-аналітичні дослідження щодо визначення перспективних шляхів розвитку вищої освіти у плані забезпечення належної її якості та підвищення ефективності у контексті потреб ринку праці у певних фахівцях.

Результати зазначеної вище пошуково-аналітичної роботи висвітлюються у численних різноманітних публікаціях. Їх повний огляд і аналіз не є завданням цього дослідження, тому покажемо лише два характерних аспекти означеного.

Насамперед – це новітній науково-педагогічний напрям – освітологія, що розглядає освіту як сферу послуг (як певну дію, цілеспрямовану працю, що має споживчу вартість), результатом надання яких є новий рівень діяльності споживача. У цьому сенсі освіта стає товаром (а також економічною категорією) за умови розгляду єдності її споживчої вартості та ціни [3, с. 223].

Провідним концептуальним положенням проведення досліджень в освітології є розуміння сфери освіти як цілісного динамічного утворення, а об'єктом дослідження освітології виступає сфера освіти у її сталому розвитку. Головне функціональне призначення освітології – планування та прогнозування розвитку освіти. Освітологія здатна найбільш ефективно долати суперечності між вимогами суспільства до освіти й реальним станом її розвитку [3, с. 227]. Освітологія спрямована на створення інтегрованого знання про сферу освіти та

забезпечення її динамічного розвитку відповідно до суспільних інновацій [3, с. 195].

У теоретичному ракурсі стратегія досліджень з освітології враховує сучасні демографічні процеси, ситуацію на ринку праці, ті зміни, які відбулися і відбуваються у самій системі освіти, та чинники (зовнішні й внутрішні), які впливають на її розвиток [3, с. 198]. Загалом, освітологія є своєрідною освітньою синергетикою для дослідження сфери освіти. Освітологія, як і синергетика, вивчає системи із зворотним зв'язком, досліджує не процеси стабілізації, а механізми розвитку.

Другим характерним аспектом розглядуваного питання є наявність численних дискусійних інтернет-платформ, де обговорюються поточний стан та перспективи розвитку освіти. Найпоказовішою серед таких інтернет-платформ вважаємо «The Future of Education» («Майбутнє Освіти»), що є складовою комплексу Google for Education на YouTube. Зазначений інтернет-ресурс містить відео розмов зі світовими лідерами думок, які формують майбутнє освіти [2]. Покажемо основні нарративи цього ресурсу.

У найближчому майбутньому важливість передачі знань зменшиться. При цьому більший акцент ставитиметься на фундаментальні та вищі навички мислення, включаючи соціально-емоційні сфери дітей. Система освіти має робити молодих людей грамотними кар'єрними навігаторами. Для цього вони мають опанувати навички, які дадуть змогу активно і вчасно змінювати сферу своєї діяльності, а не просто змінювати роботу. Освіта має ставати все більш технологічною, інноваційні педагогічні технології стають головною силою, що формує освіту. Передбачається зміна досвіду навчання, зміна ролі та характеру діяльності викладачів. Відбувається перехід до усвідомлення потреби у навчанні протягом усього життя.

Метою доповіді і цієї публікації є на основі системного аналізу наявної джерельної бази та загальноосвітніх тенденцій розвитку суспільства і освіти презентація перспектив сталого розвитку освітніх послуг у Таврійському національному університеті імені В. І. Вернадського з їх конкретизацією на прикладі Навчально-наукового інституту муніципального управління та міського господарства.

Сталий розвиток передбачає постійний моніторинг і планомірне здійснення комплексу заходів щодо забезпечення належної якості та перманентного підвищення ефективності освітніх послуг, які надаються Університетом загалом та Інститутом зокрема. При цьому якість розглядається бінарно – як процес і як результат – з розумінням того, що якість процесу є передумовою якості результату, кінцевого продукту освіти – молодого фахівця.

Якість освітнього процесу досягається через створення належного інформаційно-освітнього середовища та повноцінного ресурсного

забезпечення – у повній відповідності з ліцензійними умовами освітньої діяльності з постійним моніторингом їх поточного стану та здійсненням необхідних корегуючих заходів у разі потреби (відхилення від нормативних показників). Якість кінцевої продукції – рівень навченості молодого фахівця – здійснюється на засадах компетентнісного підходу згідно відповідних стандартів спеціальності. При цьому найбільше уваги приділяється забезпеченню належної якості науково-педагогічного персоналу, що реалізується перманентним двоаспектним підвищенням кваліфікації – фахової і педагогічної. Відповідно з науково-технічним прогресом у спеціальності на новітньою педагогічною інноватикою.

Ефективність освітніх послуг показує прибутковість освітнього бізнесу і визначається рівнем задоволеності споживачів освітніх послуг (студенти, їхні батьки, працедавці) освітніми пропозиціями ЗВО та результатами його діяльності. Головними критеріями тут виступають якість і спектр освітніх послуг, їх відповідність потребам суспільства, привабливість для споживачів освітніх послуг (абітурієнти та їхні батьки). Причому, має забезпечуватися прогностична випереджувальність щодо задоволення потреб суспільства, його ринку праці у певних фахівцях – на 5–10 років наперед. З двоєдиним акцентом на фундаментальності змісту вищої освіти та на її прикладному характері, практичній спрямованості щодо здатності молодого фахівця – випускника ЗВО – успішно здійснювати певну діяльність.

Усе вище сказане акумулюється у компетентнісній спрямованості вищої освіти з адекватним освітнім контентом (фундаментальність + практичність) та діяльнісному навчанні з вагомою самоосвітньою компонентою. Із сказаного також легко бачити, що зміст (контент) освіти виступає визначальною спільною ланкою якості і ефективності вищої освіти, підтверджуючи у такий спосіб постулати дидактики вищої освіти.

Отже, усі заходи щодо сталого розвитку освітніх послуг у ЗВО зводяться до модернізації освітнього процесу, насамперед, модернізації змісту освіти, та розширення спектру освітніх послуг, тобто, збільшенні пропонованих спеціальностей і спеціалізацій відповідно до потреб ринку праці.

У Навчально-науковому інституті муніципального управління та міського господарства нині відбувається підготовка за такими спеціальностями 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа; 122 Комп'ютерні науки; 123 Комп'ютерна інженерія; 144 Теплоенергетика; 151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології. Звісно, у змісті освіти цих спеціальностей проявляється спрямованість Інституту на муніципальне управління та міське господарство, що додає унікальності підготовці фахівців порівняно з іншими ЗВО, де є аналогічні спеціальності. І таку специфіку треба не тільки не

втрачати, а поглиблювати, «цементуючи» у такий спосіб виробниче поле можливого працевлаштування випускників ННІМУМГ ТНУ.

Усі ці спеціальності є актуальними і не втрачають привабливості у споживачів освітніх послуг. І все ж таки, аби не втратити конкурентоздатність, у Інституті здійснюється перманентний цілеспрямований аналіз змісту освіти у плані його відповідності сучасним реаліям ринку праці і виробничої сфери з відповідною його модернізацією. Найбільшою мірою це стосується спеціальностей, пов'язаних з комп'ютерними та інформаційними технологіями, які нині стрімко розвиваються. Унаслідок цього розвитку швидко змінюється прикладне знаннєве поле, що вимагає адекватного корегування змісту освіти, узгодження його фундаментальної і прикладної частин, розвиток «м'яких навичок», здатності до швидкої соціалізації. Адже судячи з вимог працедавців, від сьогоденішнього «айтішника», від «звичайного програміста» очікують творчого підходу, евристичної діяльності, гармонійного поєднання фундаментальних, універсальних і прикладних знань та soft skills.

Розвиток освітніх послуг передбачає впровадження у освітній процес підготовку фахівців з нових спеціальностей. При цьому нові спеціальності можна вводити триаспектно: на освітніх рівнях бакалавра і магістра продовжувати підготовку фахівців за спеціальностями з нижніх рівнів освіти з залученням власних випускників, реалізуючи принцип наступності; впровадженням дефіцитних спеціальностей, на які є попит на ринку праці, але нині відсутня така підготовка у ЗВО України; розробкою інтегральних міждисциплінарних спеціальностей, які значно розширяють можливості працевлаштування молодого фахівця завдяки змістовій широті його освіти і на які є потреба у суспільстві.

Перший аспект передбачає продовження навчання випускників Коледжу за своєю спеціальністю в Університеті.

Третій аспект ґрунтується, на використанні наявних в Університеті можливостей, що зумовлює зменшення інвестицій на запровадження нової спеціальності. Для ННІМУМГ такою спеціалізацією може бути «комп'ютерний еколого-економічний моніторинг», що дає змогу задіяти наявні в Університеті ресурси та готувати тринаправлених фахівців, потреба в яких тільки зростає у зв'язку з цифровізацією суспільства, екологічною кризою та наслідками російської агресії.

За другим аспектом одним з можливих початкових варіантів може бути запровадження підготовки фахівців з професії "менеджер (управитель) житлового будинку (групи будинків)". Така пропозиція зумовлюється нагальною потребою житлово-комунальної галузі у таких фахівцях і відсутністю їх підготовки у ЗВО України. Адже Законом України «Про житлово-комунальні послуги» регламентується, що посаду управителя будинку може займати працівник, який пройшов професійну атестацію на відповідність кваліфікаційним вимогам

професії "менеджер (управитель) житлового будинку (групи будинків)" [1]. Підготовкою управителів будинку вдасться зняти соціальну напругу у житлово-комунальному господарстві, наповнити ринок праці потрібними фахівцями і розширити спектр освітніх послуг Інституту, збільшивши у такий спосіб прибуток Університету.

Слід звернути увагу на те, що реалізація будь-якої інновації щодо розширення освітніх послуг потребує проведення попереднього пошуково-аналітичного дослідження щодо виявлення можливих ризиків і доцільності реалізації такої інновації. Основою такого дослідження має бути SWOT-аналіз середовища ЗВО. За допомогою SWOT-аналізу вивчаються внутрішні та зовнішні фактори, знаходяться точки зростання та зменшуються шанси невдач. SWOT-аналіз забезпечить чітке розуміння ситуації та визначить напрямок для розвитку Інституту і Університету.

Для такого роду досліджень нині також з'явилася можливість залучення штучного інтелекту.

У доповіді будуть докладніше розглянуті усі аспекти проблемного питання, зафіксованого у назві цієї публікації.

Із наведеного вище тексту видно, що на основі рефлексійно-діагностичного аналізу із застосуванням предиктивної (прогнозної) аналітики (з використанням штучного інтелекту) нинішньої та перспективної діяльності Навчально-наукового інституту муніципального управління та міського господарства ТНУ з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів у контексті сталого розвитку продукуються заходи, спрямовані на забезпечення належної якості та підвищення ефективності надання освітніх послуг кафедрами Інституту та розширення їх спектру відповідно до потреб і запитів ринку праці та ресурсних можливостей Інституту і Університету.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про житлово-комунальні послуги». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19#Text> (дата звернення: 09.10.2023).

2. Майбутнє освіти. Викладання на завтра. розмови з лідерами думок, які формують майбутнє освіти. URL: https://edu.google.com/future-of-education/?fbclid=IwAR2GcEhQlkye5HUyL9Wq1GAv9OoIB0LmDyCCmsC-9oa2PCX2LE_LrJ62bMQ (дата звернення: 09.10.2023).

3. Освітологія: хрестоматія : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / укладачі : Огнев'юк В. О., Сисоєва С. О. К. : ВП «Едельвейс», 2013. 728 с.